

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Wat kan het heerlijk zijn om samen op weg te zijn. Misschien ben je deze zomer op vakantie geweest naar een fijne plek om daar te ontspannen en te genieten van de zomer. Ook de pelgrims die elk jaar de camino lopen, weten het uit eigen ervaring: samen op weg gaan schept verbinding, omdat je met hetzelfde doel en met dezelfde ingesteldheid op reis bent. Onderweg merk je dat de verbondenheid en de vriendschap met de ander groeit. En dat is aangenaam en prettig. Ook in de Efezebrief speelt het onderweg zijn met elkaar een grote rol. Aan het begin van het vijfde hoofdstuk heeft Paulus het namelijk over 'de weg van de liefde':

*Volg dus het voorbeeld van God als kinderen die Hij liefheeft,
en ga de weg van de liefde zoals Christus,
die ons heeft liefgehad en zich voor ons gegeven heeft,
als een offer, als een geurige gave voor God.*

Efeziërs 5:1-2

In deze twee verzen vat Paulus samen waar het in het leven van een christen op aankomt. Je moet de woorden steeds opnieuw herlezen, je moet erop kauwen, om de diepte ervan te kunnen vatten. Efeze was in de tijd van Paulus een belangrijke Romeinse havenstad, waar allerlei religies en cultussen floreerden. De gemeente van Efeze vormt daar een kleine christelijke minderheid. Christen zijn was toen allesbehalve vanzelfsprekend, en dat is het vandaag nog steeds niet. Paulus weet als geen ander dat het in mensen tot levend geloof moet komen, een nieuwe ingesteldheid. Want een nieuwe weg inslaan is nog niet zo moeilijk, maar dag in dag uit op die weg blijven... dat is waar het op aankomt. Het moet komen tot een innerlijke verandering; alleen dan zijn mensen in staat om de weg te gaan die Jezus hen heeft voorgeleefd. Je herkent het vast. Wanneer ons hart niet veranderd is, wanneer het niet van binnenuit komt, dan zullen we blijven uitglijden, struikelen en vallen.

Daarom begint Paulus halverwege het vierde hoofdstuk over het nieuwe leven in Christus. Paulus probeert door te dringen tot de harten van de Efeziërs. Bewandel niet de oude paden, maar trek het nieuwe leven in Christus aan! De oude mens - zo waarschuwt hij met klem - met haar gerichtheid op zichzelf, moet afsterven; het moet verloren gaan in ons. Alle dingen waarmee mensen elkaar kunnen kwetsen en beledigen komen dan ook voorbij aan het einde van dat vierde hoofdstuk: boosheid, leugens vertellen, drift, woede, stelen en grove taal (Ef 4:25-31). Dingen die onverenigbaar zijn met de liefde van Christus. Paulus moedigt de Efeziërs aan om elke dag opnieuw bewust te kiezen voor Jezus, en hun denken en gezindheid te vernieuwen. Want alleen zo kunnen zij in Christus nieuwe mensen zijn, een nieuwe schepping.

Aan het begin van het vijfde hoofdstuk van de Efezebrief gaat Paulus hier dieper op in, en daarbij combineert hij twee beelden. De weg van de liefde verbindt Paulus hier met een leven als offer voor God, een geurige gave. Nu is het woord 'offer' en 'geurige gave' heel specifiek taalgebruik, dat de wereld van de oudtestamentische offers oproept. We kennen de verhalen wel van Open Doers over christenvervolging, dat mensen in landen als Eritrea, Nigeria en Jemen letterlijk hun leven geven voor hun

geloof. Maar is dat ook wat Paulus hier bedoelt? In welke zin hoort ons leven een offer te zijn voor God? Laten we nog eens naar deze twee verzen luisteren.

*Volg dus het voorbeeld van God als kinderen die Hij liefheeft,
en ga de weg van de liefde zoals Christus,
die ons heeft liefgehad en zich voor ons gegeven heeft,
als een offer, als een geurige gave voor God.*

Het gaat in de eerste plaats om navolging. Paulus gebruikt het Griekse woord *mimesis*, dat nabootsing of imitatie betekent. Mooier en treffender dan het woord voorbeeld is in dit geval de Statenvertaling: 'zijt dan navolgers van God'. Thomas à Kempis, één van de voorlopers van de Reformatie, wist het heel goed: christen zijn betekent achter Jezus aangaan, zorgen dat je de blik op Hem gericht houdt, Hem blijven volgen en bij elke stap beseffen dat dit je weg is.

Maar die weg kan alleen in liefde betreden worden. Want tot drie keer toe klinkt het woord liefde. In deze mooie zinnen van Paulus gaat het over ons als kinderen die God liefheeft, over de weg van de liefde die ook voor onze voeten ligt en over Christus die ons heeft liefgehad. Tot drie keer toe komen we een vorm tegen van het Griekse woord *agapé*. En daar wil ik even bij stilstaan. In de Griekse denkwereld waar ook de Efeziërs mee vertrouwd waren, bestonden er verschillende vormen van liefde. De *agapé*-liefde staat in scherp contrast met *de eros*, de seksuele hartstocht en begeerte, maar gaat ook dieper dan de vriendschap (*philia*) tussen mensen. De *agapé* is de zichzelf gevende liefde, de onbaatzuchtige en geduldige liefde die alles over heeft voor de ander.

De *agapé*-liefde drukt uit hoezeer God van mensen houdt. En wat is het mooi, zoals Paulus dat verwoordt! Alles begint met God de Vader, die ook ons ziet als kinderen die Hij liefheeft. De liefde van de Vader, gaat dus vooraf aan de liefde van Christus. Uit onszelf zijn wij niet of nauwelijks in staat om de weg van de liefde te gaan. Hoe vaak gebeurt het ons niet dat je van die weg afglijdt, omdat je te vol bent van jezelf, van je eigen verlangens en behoeften, je eigen zorgen ook. Zo'n moment waarop je beseft: ik was zo met mezelf bezig, en had niet door wat mijn naaste nodig had. Ik ging de weg van de liefde niet, ik was niet in staat tot vergeving en geduld. Ik dacht alleen aan wat ik wilde.

Gelukkig worden we niet teruggeworpen op onszelf; we hoeven het niet uit eigen kracht te doen. Want nu zegt Paulus: als je op de weg van de liefde wilt blijven, kijk dan naar Christus, zoals Hij zich voor ons gegeven heeft, als een offer, als een geurige gave voor God. Jezus zelf is die hele weg al gegaan voor ons, en heeft zo voor ons het pad gebaad. 'Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden' (Joh 15:13), schrijft Johannes. Heel zijn leven stond in het teken van Gods liefde voor mensen. Hij gaf zichzelf, compleet en volledig, met al zijn krachten. In alles werd Hij gedreven door de *agapé*, een diepe zelfopofferende liefde, een liefde die groter is en dieper gaat dan zelfbehoud, een liefde die brandt voor God en de naaste.

Paulus, nu, legt deze diepe liefde die Christus voor ons heeft gehad verder uit, door een vergelijking te maken met de reukoffers die de Joden brachten. Daarvoor moeten we helemaal teruggaan naar Exodus 30. Het reukoffer bestond uit een geurig mengsel van verschillende soorten hars en wierook. Er werd ook zout doorheen gemengd, als

teken van zuiverheid en heiligheid. Elke dag moest de hogepriester een reukoffer brengen op het gouden reukaltaar in de tempel, zowel 's ochtends als 's avonds, om zo voortdurend een heerlijke en aangename geur te verspreiden die God behaagt (Ex 30:1-8).

Nu gaat het bij de Here niet om offers of hoeveel wij geven. Offers zijn immers zinloos, wanneer wij niet de weg van de liefde gaan, wanneer wij geen recht doen aan onze naasten. De profetische kritiek staat er vol van. Denk aan de woorden van de profeet Hosea: 'liefde wil ik, geen offers; met God vertrouwd zijn is meer waard dan enig offer', of aan de woorden van Jezus zelf, wanneer hij het weer eens met de Farizeeën aan de stok heeft: 'overdenk eens goed wat dit wil zeggen: barmhartigheid wil ik, geen offers' (Matt 9:13).

Waar het hier wel om gaat is dat het reukoffer een prachtig beeld is voor de agapé, die ware, onbaatzuchtige liefde voor de ander. Liefde wordt in de Bijbel vaak verbonden met een aangename geur. In het boek Hooglied dat de liefde bezingt, lezen we:

*Hoe heerlijk is jouw liefde,
hoeveel zoeter nog dan wijn.
hoeveel zoeter is je geur
dan alle balsems die er zijn.*
Hooglied 4:10

We mogen ook denken aan Maria van Betanië, die Jezus' voeten zo liefdevol balsemt met geurende Nardusolie. Of aan Psalm 133, dat mooie Pelgrimslied dat wij vandaag ook zongen, en waar David de vriendschap en de verbondenheid tussen broeders vergelijkt, met de olie waarmee Mozes zijn broer Aäron zalft tot hogepriester. Leviticus 8 vertelt hierover. Wanneer Mozes het tabernakel zegent met geurende olie, neemt hij de overgebleven zalf en giet het over het hoofd van Aäron. De olie druppelt naar beneden, van zijn kruin naar zijn baard, en dan van zijn baard over zijn buik, naar zijn voeten. Zijn hele gewaad raakt doordrenkt met die heerlijke geur. En zo is het ook met de liefde van Christus. Het is liefde die aangenaam en zalig is, liefde die mensen op doet bloeien. Die liefde moet heel ons leven gaan doordringen.

Paulus bedoelt hier dus dat wandelen op de weg van de liefde heel concreet betekent dat je leert om je leven in dienst te stellen van Gods koninkrijk, dat je leert om jezelf te geven voor je broeders en je zusters, voor mensen in nood. Jouw hele leven, wie je bent, jij met alle gaven die je geschonken zijn: jij bent geroepen om je zelf te geven voor God en je naaste... ondanks alle beperkingen en de fouten die je maken kunt, roept God ook jou om je met je hoofd, je hart en je handen, ja alles dat je bent, je te begeven op de weg van de liefde. En als je jezelf dan geeft, en alles wat je doet uit oprechte liefde is voor God en je naaste, dan is jouw gave aangenaam en heerlijk. Het is goed in Gods ogen!

De eerste Johannesbrief waaruit we vandaag gelezen hebben maakt het nog concreter. Jezus had aan zijn leerlingen gezegd: 'blijf in mijn liefde' (Joh 15:10). En hij had hun een nieuw gebod gegeven: het gebod om ook elkaar lief te hebben. Want 'aan jullie liefde voor elkaar zal iedereen zien dat jullie mijn leerlingen zijn' (Joh 13:35).

En nu schrijft Johannes in zijn eerste brief: 'kinderen we moeten niet liefhebben met de mond, met woorden, maar waarachtig met daden' (1 Joh 3:18). Of iemand werkelijk uit de liefde van Christus leeft, zie je aan de weg die hij of zij bewandelt, of je de liefde van Christus niet alleen terugziet in de woorden, maar ook in de daden. Wat liefde is, zo schrijft Johannes een stukje eerder, hebben we geleerd van Hem die zijn leven voor ons gegeven heeft' (1 Joh 3:16). Jezus gaf zijn hele leven voor zijn vrienden. Heel zijn leven was een testament van liefde voor mensen. Hoe hij luisteren kon en met mensen op weg ging, die zichzelf verloren hadden. Tollenaren, zondaars, mensen aan de kant van de weg... Liefde tekende ook zijn voetspoor naar het kruis, in liefde gaf Hij zijn leven voor de mensheid.

Ik kan het niet beter zeggen dan met de woorden van Johannes zelf. Jezus heeft ons geleerd wat liefde is, wat het betekent om jezelf te geven. 'Daarom horen ook wij ons leven te geven voor onze broeders en zusters' (1 Joh 4:16). En Johannes is scherp. Wie kan beweren dat hij of zij de liefde van Christus kent, en tegelijkertijd de ogen sluiten voor de nood van een broeder of zuster? Wie kan spreken over Gods liefde, maar in het hart zijn broeder of zuster haten?

Jezus heeft ook ons een nieuw gebod gegeven, een heilig pad, een levensweg: heb elkaar lief! Als gemeente van Christus is dat de weg die voor ons ligt. Want waar mensen met elkaar op weg gaan en blijven in de liefde van Christus omdat ze zorg hebben en liefde voor elkaar, daar is het leven met elkaar aangenaam en goed. Waar mensen trouw blijven aan wat Jezus leerde, daar woont God door zijn Geest onder de mensen. Daar doordringt de liefde van Christus het hele huis.

Paulus en Johannes houden ons vandaag een prachtige spiegel voor. Sta dus eens stil bij deze vraag: hoe stel ik mijzelf ten dienste in de gemeente, in mijn wijk, in de samenleving? Is mijn dienstbaarheid opbouwend en aangenaam voor mijn broeders en mijn zusters? Wat zijn daarbij mijn diepste drijfveren? Is de liefde van Christus het middelpunt in mijn leven, of moet ik daarin nog groeien: in overgave, in trouw en gehoorzaamheid? Je mag God om leiding vragen. Bidt maar tot de Vader:

*Vader, leid mij op Uw weg.
Leer mij om lief te hebben en recht te doen.
Verander mij, opdat mijn leven een offer wordt
en ik mijzelf zal geven voor de ander
en voortaan de weg ga van Uw liefde.
Amen.*